

I. GİRİŞ

1.Değişen Dünya, Değişen İnsan

Altı milyara dayanan nüfusuyla hızla değişen bir dünyada yaşıyoruz. Hergün yenilenip katlanarak, kavrayış sınırlarını bile zorlayan bir bilgi ve teknoloji patlaması yaşanıyor.

Altüst olan geleneksel ilişkiler, uluslararası ve ulusal düzeyde her alanda rekabet ve yarış. Bozulan ve değişen ekonomik ve sosyal dengeler. Güçlülerin oluşturduğu bir bilim ve teknoloji karteli, insan ögesini ve mutluluğunu unutan, rekabet ve yarış sonucu ihmal edilen sosyal politikalar. Teknolojik patlama ile artan üretim ve artan işsizlik. Artan etnik, dinsel, mezhepsel çatışmalar.

Tüm yaşamını modern araçlarla yeniden düzenleyen insan bir yandan özgürleşirken diğer yandan yalnızlaşmakta ve geleneksel dayanışma duygusunun zayıfladığı görüşleri yaygın bir gözlem haline gelmektedir.

Büyük ütopyalar çökmüş durumda. Ama insanlığın ütopyalara gereksinimi sürüyor. Daha mutlu bir dünya özlemi hiç dinmeyecek. Yaşanan yalın ve soğuk gerçeklere karşın bu özlem hep sürecek. Diğer yandan elektronik devrim, endüstriyel alanda çalışma yaşamını alt-üst etmiş durumda. İnsanlar, sürekli olarak ve hızlı bir biçimde

günlük yaşamlarında ortaya çıkan yeni somut gelişmelere uymak, yeni ve karmaşık koşullara uyum sağlamak zorundalar.

Öte yandan değişim, kuramsal düşünme ve sanata duyarlılığın sarsılması sonucunu doğurdu. Düşünen, duyan, örgütlü davranan insanın yerine, akıntıya kürek çeken, iletişim fırtınasının seliyle yolunu şaşırان insanla karşılaşabiliyoruz.

Mikro-elektronikğin teknolojiye uygulanması, yaşama biçimine ve eğitime geniş olanaklar sağlarken aynı zamanda geleneksel eğitim anlayışını da alt-üst etmiştir. Geleneksel eğitim amaç, kapsam, ilke, içerik ve teknolojisiyle birbüyük değişimi yaşıyor. Okulların işlevleri tartışılıyor. Değişiyor. Artık çağın öğrencisini, geleneksel eğitimci yaklaşımı ile, dört duvara hapsedip belli süre dinleyici olarak okullarda tutmak imkânsızlaşıyor.

Yine bu değişim karşısında kimi eski iş alanları ve meslekler yok olurken, yeni meslekler doğmaktadır. Bu oluşum, bir yandan daha yetkin (kalifiye) meslek erbabı istiyor, öte yandan insanlığın, insan haklarında ulaştığı düzey her insanın değerini korumayı, dolayısıyla her insanın iş-güç sahibi yapıлып, doyurulmasını zorunlu kılıyor. Kısacası bu değişim, tüm boyutlarıyla eğitimi etkiliyor. Bir başka söyleyişle, amacı, kapsamı, ilkeleri, içeriği ve teknolojisiyle eski eğitimin pabucu dama atıldı.

Hızlı değişim, yoğun bir kuşak çatışmasını da gündeme getirmiştir. Değişimin güdümündeki yeni kuşak, eskilere başkaldırmakta, ya da eski kuşaktan olanlar gençleri ve çocukları küçümsemektedirler. Gençlere ve çocuklara karşı hoşgörüsüzlük ve acımasızlık eğilimlerinin artmasında, değişimi görememenin ve şaşkınlığın etkisi çok büyük.

Özetle yeni öğrenci artık, yeni bir okul, yeni bir öğretmen, yeni yöntemler ve yaklaşımlar istiyor.

Yaşanan büyük değişimin eğitime yansımaları ve bunun gerektirdiği yeni politika ve yaklaşımların tartışılması, bilimsel araştırmalarla sorunların belirlenip çözümlerinin aranması özellikle eğitimcilerin gündemine girmeyi bekliyor.

2. Yaşam Hakkına Sahip Çıkmalıyız

Değişimin öteki yüzü, insanın yozlaşması hemcinsine karşı gaddarlaşmasıdır. Ne yazık ki, günümüzde bunun sayısız örneklerini yaşıyoruz. Ülkemizde, Bosna-Hersek'te, Azerbaycan'da, İran'da, Somali'de ve daha birçok ülkede yaşanan olaylar insanın insan olmayan yüzünü sergiliyor. Son olarak Sivas'ta 37 insanımızın yakılarak öldürülmesi, yüzlercesinin yaralanması bir başka vahşet örneğidir. Büyük kentlerde, işyerlerinin, evlerin taranması; gazetecilere, aydınlara, gençlere yönelik işkence ve katiamın artması, "yargısız infaz"

söylentileri, "hukuk devleti" adına kaygı vericidir.

Ne adına olursa olsun insanın öldürülmesi, ona işkence edilmesi; hele korumasız, kadın, çocuk, yaşlı insanın öldürülmesi, kim öldürürse öldürsün, terördür ve hiçbir haklılığı yoktur.

Ülkemizin Doğu ve Güneydoğu'sunda insanlarımız, küçük, büyük, kadın, yaşlı demeden katlediliyor. Kendileri, evleri, okulları, çadırları, ekinleri, ürünleri yakılıp talan ediliyor. Bunun insanlıkla hiçbir alakası olamaz. Bu durum, çağımızın yüzkarasıdır. İnsanlık bunun önüne geçmelidir.

Kalıcı bir dünya ve ülke barışına gereksinmemiz var. Bu sağlanmadan eğitim yoluyla iyilik ve güzellik duygusunun kökleştirilmesine olanak yoktur.

Sendikamız öteki kuruluşlarla işbirliği yaparak, gerekçesi ne olursa olsun her türlü teröre karşı çıkmalıdır.

3. İşsilikle Savaşılmalıdır

Ülkemizdeki bunalımların temelinde büyük ölçüde işsizlik yatmaktadır. Resmi ağızlar işsiz sayısının 5-7 milyon arasında olduğunu söylüyor. Bu, her çalışanın yeinde bir işsiz gözünü anlamına gelir. Akşam evine ekmek götürmeyen ilk düşündüğü şey demokrasi, siyaset, sendika gibi şeyler değildir. Bunun bilincinde

olan işveren, işsizliği gidereceği yerde, işsizliği, hak arayanlara tuzak olarak kullanmaktadır.

Değişen dünya, değişen üretim ilişkileri, özellikle kamu elindeki işyerlerinin satılıp özelleştirilmesi, işsizleştirme için işverene önemli fırsatlar yaratmıştır. Kamu görevlerinde, kadrolu memur yerine, sözleşmeli personel istihdamı, işgüvencesini kaldırmak için geniş olanaklar sağlamıştır.

Bu konuda sendikalara düşen iki yönlü bir görev vardır: *İşsizlikle savaş* ve *iş güvencesi*. İşsizlikle savaş, bu konuda ciddi öneriler üretip bunu ülkeyi yönetenlerin önüne koymak, gerçekleşmesi için mücadele etmeyi gerektiriyor. İş güvencesi, eldeki işi kaybetmeme mücadelesi gerektiriyor.

Memur sendikaları, ellerinde hazır bulunan memur güvencesini kaybetmemek için uyanıklık ve duyarlılık gösterirken, elbirliğiyle işgüvencesinin sağlanması içinde çaba göstermelidir. 158 sayılı ILO Sözleşmesinin onaylanması ve onun gerektiği yasal düzenleme için çaba gösterilmelidir.

Sendikalar hak istemede akıllı ve gerçekliği elden bırakmalalı, hakları güvenceye bağlarken iş güvencesini başa almalıdır. "*Dimyat'a pirince giderken, eldeki bulgurdan olunmamalıdır.*"

4. İrkçılığa Karşı Çıkmalıyız

Değişim, işsizlik ve Doğu Bloku rejimlerinin çökmesi, ideal dünya özlemlerinin yıkılması, insanların hırçınlaştırmış ve akıntılara sürüklenmesine neden olmuştur. Dünyanın her yerinde her zaman az-çok varlığını sürdüren ırkçılık, Almanya'da yeni boyutlar kazanmaya başlamıştır. İkinci Dünya Savaşının yıkımını unutan Alman Dazlakları yabancı düşmanlığını ırkçılığa dönüştürmüştür. Bu yeni ırkçılar, son günlerde kendilerine yeni müttefikler de buluyorlar.

Güneydoğu'daki, Almanya'daki ve Orta Asya Türk Cumhuriyetlerindeki gelişmeler, ırkçılığın Tükiye'de tırmanacağına işaret etmektedir. İnsanda, daha bebeklik döneminde başka insanlarla, başka kültürlerle ilgili olumlu ya da olumsuz eğilimlerin belirlediğini bildiğimize göre, eğitim işkolunda sendikalaşan bizlere ırkçılığın önlenmesi konusunda önemli görevler düşmektedir. Tüm yeteneğimizi ve gücümüzü kullanarak, eğitim yoluyla ırkçılığa karşı çıkmalıyız.

5. Demokrasi Kültürünü Kökletmeliyiz

"*Demokrasi*" son yıllarda en çok yinelenen sözcüklerden biri. Ancak demokrasi bir yaşam biçimine dönüşemiyor. Demokrasi adeta kişileşmiş

ya da zümreleşmiş durumda. Kişi ya da zümrelerin elinde bir tür demokrasi kalıbı ya da giysisi oluşmuş, bunu başkalarına giydirmek istiyor. Bu giysiye giremeyenler demokrat sayılmıyor.

Demokrasi gerçekten bir yaşam biçimi; ortak bir yaşama biçimi. Bu biçim, birlikte yaşanarak oluşturulacak. Demokrasiye herkes katılacak. kuşkusuz demokrasi aynı amanda sandıktan çıkan bir yönetim biçimi. Bu da ister istemez çoğunluk-azınlık olgusunu yaratıyor. Dolayısıyla demokrasi çoğunluğa ve azınlığa tahammül etmeyi de zorunlu kılıyor. Kuşkusuz herşeye karşın tahammül değil, çoğunluğun yönetimine razı olmak, azınlığın çoğunluk olma hakkını korumak gerekir.

Demokrasi eğitimi ile yükümlü olan bizler, öncelikle işyerlerimizde ve sendikal ilişkilerde demokrasiyi yaşama biçimi haline getirmeliyiz. Bunun yolu da kısıtlımdan geçiyor. Sendikada katılım, eğitimde katılım, toplumsal yaşamda katılım.. Hem katılacağız, hem katılmaya tahammül edeceğiz. Üyelerin sendikaya, öğrencilerin eğitim etkinliklerine ve yönetime katılmalarına tahammül edeceğiz; tahammül etmenin ötesinde katılımı özendiracağız.

6.Laikliğe ve İnanç Özgürlüğüne Saygıyı Geliştirmeliyiz

Günümüz insan hakları belgelerinin koruduğu özgürlüklerin başında *inanç özgürlüğü* geliyor. Bu özgürlük, bir dine inanmayı ya da inanmamayı da içeriyor. Ne yazık ki, ülkemizde bu konuda anlayış ve hoşgörü gelişmemiştir. 12 Eylül 1980 Askeri Cuntası, 1982 Anayasası ile getirdiği *zorunlu din kültürü ve ahlak öğretimi* ile hoşgörüsüzlüğün toprağını sulamıştır.

Sendikamız, hem kişilerin inanç özgürlüğüne saygılı, hem de toplumun laik temelini koruyucusudur. Devletin laik temelini bozmayan, toplumsal barışı engellemeyen her türlü inanca ve inanmaya karşı hoşgörüyü kökleştirmeliyiz. Ne dinsel inançlara sığınarak inanmayanları bunaltmayı, ne de inançsızlık özgürlüğüne sığınıp başkalarını küçümsemeyi hoş karşılıyoruz. Özlemimiz, her inançtaki insanla, inanmayanların barış içinde ortak yaşayacağı bir dünyadır.

7.Siyaset Hakkını Kazanmalıyız

Yurttaşların devletin çeşitli düzeylerdeki karar ve uygulamalarını etkilemeleri demokrasinin temelidir. Bunun adı "*siyasal katılma*"dır. Siyasal katılım ne kadar yaygın ve etkili ise demokrasi de o kadar

gelişkin demektir.

"Seçme hakkınızı kullanın, gerisine karışmayın" tavrı demokratik değildir. Siyasal katılma ile çeşitli toplum kesimlerine temsil olanağı sağlanır. Bu da toplumsal dengenin kurulmasına ve istikrara hizmet eder. Bu açıdan kamu görevlileri ile sendika ve kitle örgütlerine siyaset yasağının mantığı açıklanamaz. Siyaset yapmak isteyen bunu illegal olarak yapmaktadır. Kapalı siyaset yapma biçimi ise, demokrasiye uymamakta, partizanlığı, ganimetçiliği özendirir.

Öte yandan, siyaset yapma Türkiye'de maliyeti yüksek bir uğraştır. İşsizlik sıkıntısı çeken, ekmek derdine düşen insanların siyaset yapması düşünülemez. Nisbeten açlığını gidermiş olan memura da yasaklanınca, siyaset varlıklı zümrenin hakkı olarak kalıyor. Memurların siyaset hakkının kazanılmasıyla, özellikle küçük yerleşme merkezlerindeki yerel yönetimlerde katılım ve demokrasinin gelişeceği unutulmamalıdır.

Sendikalar bir yandan siyaset yasağını aşma mücadelesi verirken, bir yandan da demokrasiyi, katılımılığı yaşatarak, siyasal kültürün oluşumuna katkıda bulunacaktır.

Kuşkusuz sendikalar siyasal erki ele geçirme amacı gütmazler. Ancak üyelerinin siyasete katılma ve partilere üye olma haklarını savunmalıdırlar.

8.Eğitime Sahip ıkmalıyız

Ülkemizde eğitim durumu iç açıcı değil, Özetle: Herkes yeterli eğitime kavuşmamış. Eğitim varlıklılarının alıp sattığı bir meta haline gelmiş. Eğitim bölgeler ve cinsler arasında dengesizlik gösteriyor. Eğitim kurumları çocuğu ve genci korumuyor. Eğitimde ölü bilgilerin ezberletilmesi anlayışı egemen. Eğitim sağlık şartlarına aykırı yerlerde yapılıyor. Sınıflar alabildiğine kalabalık. Eğitimde yarışçılık, çocukların ve gençlerin bedeni ve ruh sağlığını tahrip ediyor. Eğitim bilimsel bilgiyi ve çağdaş teknolojiyi tanıtmıyor. Eğitim yönetimi ve ortamı demokratik değil. Eğitim yeterli ellerde değil. Eğitime yeterli kaynak ayrılmıyor, vb.

Türkiye'de nüfusun yaklaşık yarısı 21 yaş ve altında. Bu olgu, eğitimin nicel boyutunun önemini gündeme getiriyor. Yine 0-6 yaş grubuna giren 10.5 milyon çocuk var, bunun ancak 135 bini eğitim kurumlarına kavuşmuş. Beş yıllık ilkokula devam edemeyen çocuk sayısının 1.5-2 milyon arasında olduğu tahmin ediliyor. Milli Eğitim Bakanlığı, Doğu ve Güneydoğu'da 1000 kadar okulun kapalı olduğunu söylüyor. İlk ve ortaöğretim çağındaki 2.2. milyon özürlü çocuktan ancak 25 bini eğitim hakkına kavuşmuş durumda. İlköğretim süresi en kısa olan ülkeler arasındayız. Yükseköğretimde okullaşma, Avrupa ülkelerinin yarısı kadar.

Eğitimde ğrencilerin, ailelerin, yerel yönetimlerin, sendika ve ilgili kuruluşların söz hakkı yok. Dolayısıyla eğitim siyasal iktidarın mutlak etkisi altında.

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nde (m 26) ve Çocuk Hakları Sözleşmesi'nde (m 29) eğitim, insan kişiliğinin tüm yönleriyle tam geliştirilmesi, insan haklarına ve temel özgürlüklere saygının pekiştirilmesi olarak tanımlanıyor.

Bu anlamda ağdaş eğitimin merkezinde *insan* bulunacak ve eğitim, bakma ve koruma; tüm yetenekleri geliştirme; dinamik uyuma katkıda bulunma; öğrenme yollarını öğretme; bilimsel bilgiyi ve ağdaş teknolojiyi tanıtma; yaşamsal becerileri kazandırma; demokrasi kültürünü edindirme; insan haklarına ve temel özgürlüklere saygıyı pekiştirme; meslek bilgisi kazandırma ve meslekleri tanıtma; yerel , ulusal ve evrensel kültürü tanıtma... gibi işlevleri yerine getirecektir.

Eğitim, herkesi kapsamalđ, herkese yeteri kadar verimeli; uzman kadrolarla yapılmalı; sağlıklı kurum ve kuruluşlarda gerçekleştirilmeli; ilke olarak devlet tarafından üstlenilmelidir. Buna göre eğitim sistemi, aklın ve gerçeğin işığında yeniden düzenlenmelidir.

Son derece elverişsiz koşullara karşın çocukların ve gençlerin tutunabileceği tek dal

öğretmenler ve eğitim çalışanlarıdır. Bizler hepimiz iyi öğretmenlerin ve görece iyi eğitimin eserleriyiz. Kendi çocuğumuz eğitim çağına geldiğinde iyi öğretmen, iyi okul arıyoruz. Aynı duyarlılığı öğrencilerimiz için de göstermeliyiz. Bizim sahip çıkmadığımız çocuklara ve gençlere sahip çıkanlar olacaktır; batakhaneler, sokaklar, tarikatlar, çırak arayanlar gibi.

Bizler, 1966 yılında kabul edilen Öğretmenlerle ilgili *ILO/UNESCO Ortak Tavsiye Kararları* doğrultusunda, eğitimde yetki ve sorumluluk üstlenmeliyiz ve buna gönüllü olmalıyız. Gelişen bilim ve teknoloji karşısında kendimizi yenilemeli ve yetkinleştirmeliyiz. Eğitim sistemindeki tüm katılım mekanizmalarını zorlayarak eğitime sahip çıkmalıyız. Sıkıntılarımız ve çalışma koşullarımızın elverişliliği bizi sorumluluklarımızdan alıkoymamalı.